

Poročila

Manuskriptne geološke karte slovenskega ozemlja iz obdobja avstroogrške monarhije, ki jih hranijo v znanstvenem arhivu *Zveznega geološkega zavoda Avstrije* na Dunaju – Obvestilo o njihovem skeniranju

Tomaž BUDKOVIČ

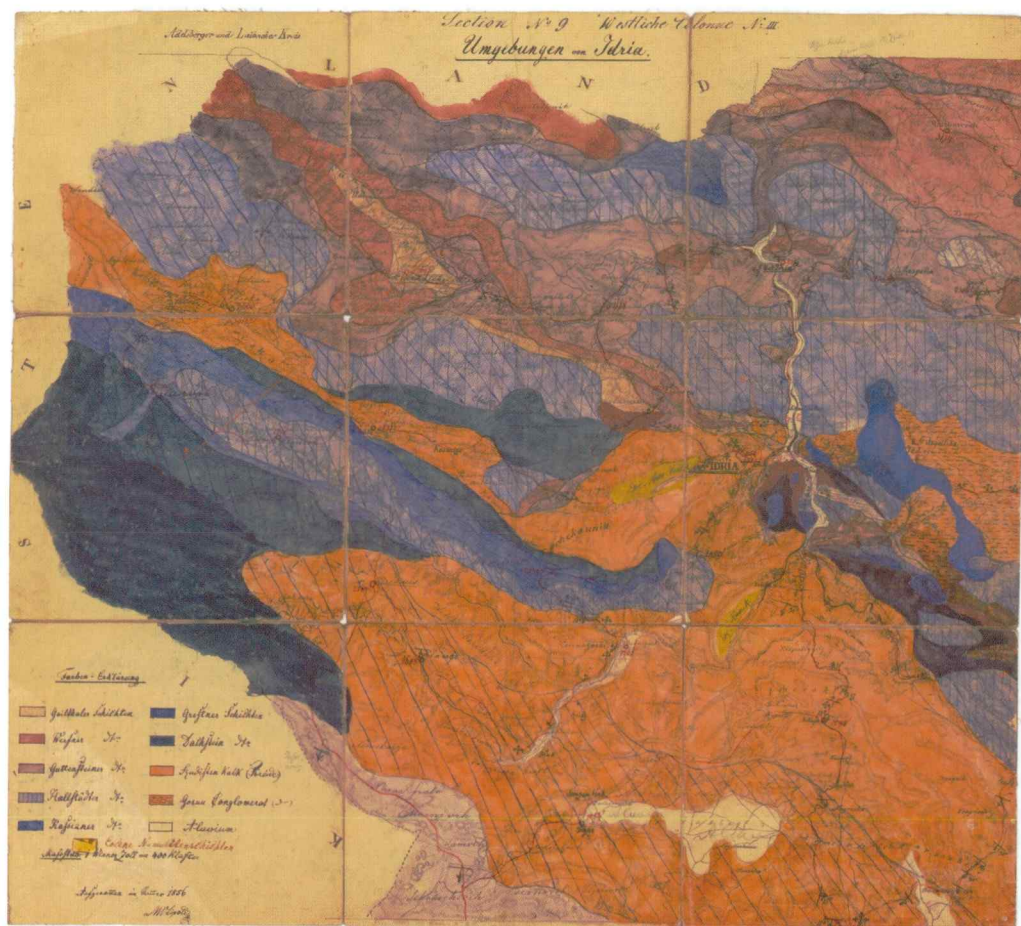
Geološki zavod Slovenije, Dimičeva ulica 14, SI-1000 Ljubljana

Od 19. do 21. maja 2008 sva se s Stašo Čertalič mudila v znanstvenem arhivu *Zveznega geološkega zavoda Avstrije* na Dunaju (GBA). Tam sva skenirala okrog 200 geoloških manuskriptnih kart za območje sedanje Slovenije, nastale v obdobju avstroogrške monarhije:

- Karte prvega geološkega kartiranja v merilu 1 : 28.800 za območje bivših dežel Štajerske, Kranjske, Koroške ter Goriške (nastale v obdobju 1850–1860),
- Karte Ilirskega kraljestva in vojvodine Štajerske v merilu 1 : 144 000, narejene na podlagi kartiranja v merilu 1 : 28.800.

- Karte drugega geološkega kartiranja v merilu 1 : 25.000, nastale med leti 1881 in 1918, ki so služile kot podlaga za tiskanje geoloških kart merila 1 : 75.000.

Kratek pregled geološkega kartiranja našega ozemlja pod Avstro-Ogrsko povzemamo večji del po A. Ramovšu (1999) iz poglavja: Über die geologischen Untersuchungen im slowenischen Gebiet unter der Leitung der Geologischen Reichsanstalt in Wien von 1849 bis 1918. Abh. Geol. BA, 56/1, 69-94, ki ga je predstavil v Zborniku o zgodovini avstrijskega geološkega zavoda *Die geologische*

Rokopisna geološka karta okolice Idrije v merilu 1 : 28.800 (avtor M. V. Lipold)

Bundesanstalt in Wien – 150 Jahre Geologie im Dienste Österreichs (1849–1999), GBA, Wien 1999.

Prvo sistematično geološko kartiranje našega ozemlja je potekalo med leti 1850 in 1860. Kartirali so na topografsko osnovo druge (franciscejske) izmere Cesarsko-kraljevega vojnogeografskega inštituta. Topografska osnova merila 1 : 28.800 (400 klafter v naravi – 1 dunajska cola na karti) je bila takrat vojaška skrivnost in je obstajala v ročno risani obliki v enem samem izvodu. Geologi so morali pred odhodom na teren svoj izvod še prerisati. Terensko kartiranje je potekalo zelo hitro. V manj kot dvajsetletnem obdobju so uspeli zajeti celotno monarhijo. Slovensko ozemlje so kartirali F. Foetterle, M. V. Lipold, A. Morlot, K. Peters, F. Rolle, G. Stache, D. Stur in T. Zollikofer. Rokopisne geološke karte niso bile namenjene javni uporabi. Vsebinsko so pomanjšali na vojaško topografsko osnovo merila 1 : 144.000 (*General – Quartiermeisterstabs-Karten*) in jo merilu primerne generalizirali. Tudi te karte so ostale v rokopisni obliki, čeprav so jih nameravali natisniti. Prvo obdobje sistematičnega geološkega kartiranja so v času od 1867 do 1871 zaključili z objavo geološke karte celotne monarhije merila 1 : 576.000 na 12 listih (*»Übersichtskarte der Österreichisch-Ungarischen Monarchie«*, avtor Franz von Hauer). Vsakemu listu je bil priložen poseben tolmač. Slo-

vensko ozemlje se nahaja na listu št. VI »Oestliche Alpenlander«.

Drugo sistematično geološko kartiranje našega ozemlja je leta 1880 začel A. Bittner v okolici Trbovelj. Izdaja novih, kvalitetnih topografskih kart tretje topografske izmere (francjožefinske) in četrte topografske izmere (precizne) je omogočila natančnejše geološko kartiranje v merilu 1 : 25.000, ki je bilo osnova za izdelavo tiskanih geoloških kart merila 1 : 75.000. Za večino tiskanih listov so izdali tudi tolmač. Faza drugega sistematičnega geološkega kartiranja ni bila zaključena zaradi razpada avstroogrškega cesarstva na narodne države. Nekaterne karte so na Dunaju vseeno tiskali še po razpadu, čeprav so se nahajale izven meja nove države Nemške Avstrije.

Ozemlje današnje Slovenije se nahaja na 35 listih avstroogrške vojaške karte merila 1 : 75.000. Dunajski geološki zavod je izdal 12 tiskanih listov geološke karte, od tega ima sedem listov tudi tolmače. Te karte so kartirali geologi A. Bittner, J. Dreger, F. Kossmat, G. Stache in F. Teller. Nekateri listi so ostali v rokopisni obliki, za katero so uporabili poleg novih kart 1 : 25.000 tudi podatke iz obdobja prvega sistematičnega geološkega kartiranja.

Skenirane karte se nahajajo na DVD v knjižnici Geološkega zavoda Slovenije na Dimičevi ulici 14 v Ljubljani.

33. Mednarodni geološki kongres, Oslo (Norveška), 6–14. avgust 2008

Marko KOMAC

Geološki zavod Slovenije, Dimičeva ul. 14, SI-1000 Ljubljana;
e-mail:marko.komac@geo-zs.si

Med 6. in 14. avgustom 2008 se je v Oslu na Norveškem odvijal 33. Mednarodni geološki kongres (33rd *International Geological Congress*), ki ga je pod okriljem IUGS organiziral Nordijski organizacijski odbor. Glavni cilj kongresa je spodbujanje napredka temeljnih in aplikativnih raziskav s področja ved o Zemlji. Kongres je podprl in odprl norveški kralj Harald V., slavnostne uvodne govore pa so imeli predstavniki Nordijskega ministrskega sveta, ki ga sestavljajo ministri petih skandinavskih držav – Danske, Finske, Islandije, Norveške in Švedske.

Kot se za tako pomembne dogodke za geološko stroko spodobi, so tudi udeleženci kongresa na Norveškem predstavili kar nekaj pomembnih in novih dognanj z različnih področij geologije. Znanstveni dosežki in rezultati 6.000 udeležencev iz 115 držav z vsega sveta so bili predstavljeni v okviru štirih programskih simpozijev s skupno sedemdesetimi sekcijami. Poleg teh je kongres ponujal tudi možnost izobraževanja na 17-ih delavnicah in 8-ih kratkih tečajih, vsak dan konference pa je bil posvečen svoji aktualni globalni problematiki in vlogi geologije v njej.

Celoten kongres je potekal tudi v navezavi na triletni projekt Mednarodno leto planeta Zemlja

(*International Year of Planet Earth*, www.yearofplanetearth.org/ ali www.planetzemlja.si/), ki poteka od začetka leta 2007 pa do konca 2009, s podudarkom na letošnjem letu. Posebno mesto je na kongresu pripadlo projektu One Geology (www.onegeology.org/), ki je ponesel slavo geologije onkraj do sedaj poznanih širjav. Častni gost posebne slovesnosti ob uradnem začetku tega, za geologijo pomembnega projekta, je bil gospod Simon Winchester, pisec »bestsellerjev« v ZDA in Veliki Britaniji ter avtor biografije Williama Smitha, očeta moderne geološke kartografije.

Slovenskih udeležencev na kongresu je bilo okoli 20. Rezultate svojih raziskav pa smo predstavili tako v obliki predavanj kot tudi posterjev. Prispevki udeležencev kongresa so pokazali, da geološke vede uspešno sledijo trendom v znanosti, na nekaterih področjih pa jih celo narekujejo. To je še posebej opazno na področju soočanja z globalnimi spremembami kot so podnebne spremembe, problematika energentov, kakovost življenjskega okolja in zmanjševanja vpliva človeka na okolje. Opazna je tudi vedno večja vloga informacijskih tehnologij v geologiji, saj le te predstavljajo učinkovito orodje prenosa znanja od raziskovalcev k uporabnikom.